

ОРГАН ПАРТКОМА,
РЭКТАРАТА,
КАМСАМОЛЬСКАГА
І ПРАФСАЮЗНЫХ КАМІТЭТАЎ
БЕЛАРУСКАГА ОРДЭНА
ПРАЦОўНАГА ЧЫРВОНАГА
СЦЯГА ДЗЯРЖАўНАГА
УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ У. І. ЛЕНІНА.

БЕЛАРУСЬ

'90

ЧАЦВЕР
26
КРАСАВІКА
№ 14(1643)

УНІВЕРСІТЭТ

ПАТРЭБНА КАНСАЛІДАЦЫЯ

НА ЗДЫМКАХ (злева направа): А. Г. Слука, А. А. Калупаеў, Ф. М. Капуцкі.

23 красавіка. Першыя ў гісторыі ўніверсітэта альтэрнатыўныя выбары кандыдатаў у дэлегаты партыйнага з'езда. Большасць буйных цэлавых партыйных арганізацый вылучылі кандыдатам у дэлегаты рэктара ўніверсітэта Ф. М. Капуцкі, якога падтрымалі 934 з 1109 камуністаў, што прынялі ўдзел у галасаванні.

Дэкан факультэта журналістыкі А. Г. Слука і інжынер СКТБ з ВВ А. А. Калупаеў, якія спаборнічалі з Ф. М. Капуцкім, набралі адпаведна 70 і 51 голас.

Старшыня акруговай выбарчай камісіі, намеснік сакратара парткома ўніверсітэта В. А. Прокашова лічыць: «Нашага кандыдата чакае сур'ёзная перадвыбарная барацьба, нягледзячы на тое, што па колькасці ўніверсітэцкай партыйнай арганізацыі складае, па сутнасці, трэць усіх камуністаў выбарчай акругі № 8».

Прагаласавала 71,6 працэнта камуністаў. Недастанучыя працэнты «прывеслі», у асноўным, радыёфізікі, юрысты, біёлагі. Застаецца толькі спадзявацца, што пра выбары дэлегата на XXVIII з'езд КПСС, якія адбудуцца 22 мая, даведваюцца ўсе камуністы ўніверсітэта.

«Патрэбна кансалідацыя ўсіх здаровых сіл грамадства», — лічыць Ф. М. Капуцкі. Патрэбна кансалідацыя і сіл, якія будуць падтрымліваць кандыдата ў дэлегаты партыйнага з'езда ад ўніверсітэта.

З гэтай мэтай адрозна пасля рэгістрацыі ўсіх кандыдатаў акругі ва ўніверсітэце ствараецца ініцыятыўная група падтрымкі Ф. М. Капуцкі.

А з 7 па 20 мая будуць праходзіць сустрэчы кандыдата ў дэлегаты з камуністамі акругі.

СВЯТА: ГІСТОРЫЯ І ТРАДЫЦЫІ

Першамаю ў Расіі —

СТО

Гэта свята пачыналася ў Парыжы, на першым кангрэсе ІІ Інтэрнацыянала. Выказаўшы свае галоўныя патрабаванні, сярод якіх асноўным было ўстанаўленне 8-гадзіннага працоўнага дня, удзельнікі кангрэса прынялі рэзалюцыю, якая павінна была аб'яднаць сусветны пралетарыят у барацьбе за гэтыя патрабаванні. Аб'яднаць святам!

«Назначаецца вялікая міжнародная маніфестацыя ў раз назаўсёды ўстаноўленую дату такім чынам, каб разам ва ўсіх краінах і ва ўсіх гарадах, у адзін устаноўлены дзень працоўныя прад'явілі грамадскім уладам патрабаванні абмежавання законам працоўнага дня да 8 гадзін, а таксама выканання ўсіх іншых пастановаў міжнароднага кангрэса ў Парыжы».

Паколькі падобная маніфестацыя ўжо назначана на 1 мая Амерыканскай Федэрацыяй Працы на кангрэсе гэтай Федэрацыі ў снежні 1888 года, дык гэтая ж дата прынята і для міжнароднай маніфестацыі.

Працоўныя розных нацый арганізуюць гэту маніфестацыю так, як гэта ім будзе падказана ўмовамі іх краін...»

Пры абмеркаванні на кангрэсе пытанні аб устанаўлен-

ні святкавання 1 Мая, Г. В. Плеханаў, які прадстаўляў рускія рабочыя рух, агаварыўся, што ўмовы барацьбы пралетарыята ў Расіі, магчыма, не дазваляць правесці ў гэты дзень забастоўкі і дэманстрацыі. Кангрэс аднадушна згадзіўся.

Але рабочыя Расіі не скарысталі гэту агаворку. З захвату да ўсходу ўсёй імперыі Раманавых пранеслася бурлівае павяванне рэвалюцыйнага свята. Ужо ў красавіку ў Пецярбургу з'явілася першая пракламацыя, якая выказвала надзею, што рускія рабочыя будуць мець магчымасць адзначыць гэта свята. Першая нелегальная маёўка адбылася пад Пецярбургам. Яе арганізаваў кіраўнік сацыял-дэмакратычнага «Робачага саюза» студэнт-тэхнолаг Міхаіл Бруснеў. Каля 200 чалавек сабраліся на вялікай паляне. На адной бярозе з'явіўся маленькі чырвоны флажок, потым фанерны шчыт з надпісам: «Пралетарыі ўсіх краін, яднайцеся!» Прамовы ўдзельнікаў былі надрукаваны на гектографе і распаўсюджаны сярод рабочых.

Ад тайных сходаў за горадам, канспіратыўных сустрэч рабочыя паступова пераходзілі да правядзення стачак. Ужо ў 1897 годзе яны прай-

(Заканчэнне на 2-й стар.)

А Ў ВАС? А Ў НАС!

РАХУНАК № 705201

«Крынічка» міласэрнасці

Гэта няпраўда, што сучаснай моладзі няма чаму пакланяцца і ў што верыць. Што яна далёкая ад простых чалавечых пачуццяў: спагадлівасці і разумення чужой бяды.

Калі мастацкі кіраўнік дзіцячага ансамбля танца «Крынічка» Таццяна Паўлаўна Зубік прапанавала сваім падшэфным падрыхтаваць падарункі-цацкі для дзяцей Жодзінскай школы-інтэрната, некаторыя маленькія танцоры прынеслі па дваццаць машынак...

А канцэрт, які яны ўпершыню давалі з дабрачыннай мэтай? На думку маленькіх глядачоў, ён быў падобны на казку. «Крынічка» — пакуль што першы танцавальны калектыў, які выкарыстоўвае ў сваёй праграме матывы вядомых казак і паданняў, хоць і не мае пакуль звання «ўзорны». Але менавіта яму Дом самадзейнай творчасці прапанаваў даць канцэрт у Жодзінскім інтэрнаце. Маленькая сцена не ўмясціла ўсяго таго, што хацела паказаць «Крынічка». Але казка для дзяцей, пакрыўджаных лёсам, не скончылася: жодзінецкі зноў чакаюць у госці сваіх новых сяброў. Як і дзеці, якія пацярпелі ад чарнобыльскай аварыі і зараз знаходзяцца ў вёсцы Аксакішчына Лагойскага раёна Мінскай вобласці. У маі адбудуцца там чарговыя гасцёрылі «Крынічкі».

БЯСПЛАТНЫЯ ДАЗІМЕТРЫ

Сёння спаўняецца чатыры гады са дня аварыі на Чарнобыльскай АЭС, вынікі якой скалыхнулі ўвесь свет. Выкід радыяактыўных рэчываў роўны па сваёй магутнасці 250 атамным выбухам ядзернай бомбы, скінутай на японскі горад Хірасіма. З усёй тэрыторыі еўрапейскай часткі СССР, якая трапіла пад уздзеянне радыяактыўнага заражэння ў выніку аварыі на Чарнобыльскай АЭС, 70 працэнтаў выпадае на землі Беларусі. У рэспубліцы забруджана радыяактыўнымі рэчывамі шчыльнасцю ад 1 Кі/км² і больш звыш 1,6 млн. гектараў сельскагаспадарчых угоддзяў, што складае 18,1 працэнта ўсіх плошчаў. На тэрыторыі са ступенню забруджвання звыш 1 Кі/км² размешчана 27 гарадоў і 2666 іншых населеных пунктаў, дзе жыве 2 млн. 100 тыс. чалавек. Асабліваю заклапочанасць выклікае жыццё і здароўе цяжарных жанчын і дзяцей. Спецыялісты-медыкі адзначаюць, што ў людзей, якія жывуць на забруджанай радыяактыўнымі выпадкамі тэрыторыі, адбываецца масавае зніжэнне імунітэту, рост анкалагічных захворванняў, хронічных хвароб, інваліднасці, а таксама мутацыйных выродлівасцей.

У 1989 годзе чацвёртая частка з 11 мільянаў рублёў, добра-

ахвотных узносаў, што паступілі ад жыхароў рэспублікі, выдзелена для арганізацыі «чыстага» харчавання жыхарам забруджаных раёнаў Гомельскай і Магілёўскай абласцей, што пацярпелі ад чарнобыльскай аварыі, на 200 тысяч рублёў набыта абсталявання і прылад для НДІ радыяцыйнай медыцыны.

Калектыў ВА «Гарызонт» выступіў з ініцыятывай адпрацаваць адзін дзень у красавіку гэтага года з пералічэннем заробленых грошай у Савецкі фонд міру для набыцця індывідуальных дазіметраў, якія будуць бясплатна ўручаны жыхарам раёнаў, пацярпелых ад аварыі на Чарнобыльскай АЭС.

705201 — на гэты разліковы рахунак у Рэспубліканскім Жылсацбанку вы можаце ўнесці грошы ў Фонд міру.

Добраахвотныя ўзносы прымаюцца ва ўсіх аддзяленнях Ашчаднага банка СССР, а таксама ва ўсіх установах Прамбудбанка і Жылсацбанка горада.

ВЫ ЧУЛІ?

ПРАСТОРА ДЛЯ ІНІЦЫЯТЫВЫ

Прысвоіць супрацоўніку вучонае званне, ступень навуцальнага ўстановы доўгі час не мелі права — гэта прэагатыва ВАКа. «На месцы» маглі толькі рэкамендаваць на павышэнне. Але...

Не так даўно ў «Учительской газете» надрукаваны асновы заканадаўства, дзе асобны раздзел прысвечаны аўтаноміі ВУ. Плануецца (у якасці эксперымента) даць аўтаномныя правы асобным ВУ. Гэта значыць, установы набываюць самастойнасць у вырашэнні фінансавых пытанняў — памер заробатнай платы, стипендыі, магчымасць прымаць па кантракту на работу выкладчыкаў, у тым ліку і з-за мяжы. Эксперыментальныя навуцальныя ўстановы самі змогуць прысвойваць вучоныя званні, ступені і г. д. Рэктары такіх ВУ будуць зацвярджаць Прэзідэнтам краіны.

Правы правамі, толькі і іх патрэбна абараняць. Такую місію мяркую ўзяць на сябе Асацыяцыя ўніверсітэтаў СССР. 21—23 мая ў Кіеўскім дзяржаўным універсітэце адбудзецца чарговы з'езд Асацыяцыі. На ім плануецца абмеркаваць мэты і задачы яе, прыём універсітэтаў у члены Асацыяцыі, разгледзець арганізацыйныя пытанні яе дзейнасці, а таксама зацвердзіць план работы на 1990—1995 гады.

БДУ імя У. І. Леніна, як член — заснавальнік Асацыяцыі, будзе прадстаўлены на з'ездзе дэлегацыяй у саставе рэктара і двух прадстаўнікоў калектыву ўніверсітэта — дэкана і загадчыка кафедр.

Асабліваю цікавасць выклікае той факт, што ў маі адбудзецца сустрэча Прэзідэнта краіны М. С. Гарбачова з рэктарамі вышэйшых навуцальных устаноў.

СУБОТНІК

БЕЗ

ПРЫМУСОЎКІ!

Ва ўніверсітэце адбыўся суботнік, прысвечаны 120-годдзю з дня нараджэння У. І. Леніна. Усё падмяталася, чысцілася, мылася, як заўсёды: бясплатна і на тых самых тэрыторыях. Галоўнае адрозненне — усё рабілася без прымусу. Студэнты і выкладчыкі ведалі, куды канкрэтна пойдучы заробленыя імі на суботніку грошы — на ліквідацыю вынікаў аварыі на Чарнобыльскай АЭС.

— Раней трэба было звачыць па некалькі разоў дэканам факультэтаў, а тым бясконца турбаваць сваіх падначаленых, каб арганізаваць чарговы суботнік, — расказвае кіраўнік ўніверсітэцкага штаба па правядзенню суботніка, прарэктар па вярненню і завочнаму навучанню, дацэнт Сігізмунд Адамавіч Малевіч. — Цяжка назваць пераможцаў. Усе без выключэння падраздзяленні прапанавалі дадатковыя паслугі па правядзенню дабрачынных мерапрыемстваў.

Сігізмунд Адамавіч хацеў, каб у газеце як-небудзь вылучылі словы: «Да гонару студэнтаў яны аказаліся на вышыні». А можа лепш: да гонару суботніка, якому жыць другое жыццё.

Першамаю ў Расіі — СТО

(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)

шлі паўсюдна ў Расіі і мелі, як правіла, палітычны характар.

1 МАЯ 1905 ГОДА. Напярэдадні Пецярбургскі камітэт РСДРП перасцерагаў рабочых, што ў гэты дзень перад імі будучы стаяць загалом сягнутыя ўрадам войскі. Узброенае паўстанне ў гэты дзень дало б яму магчымасць, зручны выпадак «выразаць лепшую частку пралетарыята, падавіць маладзёмыя масы і надоўга адтэрмінаваць дзень вызвалення... На 1 мая мы прызначым не генеральную бітву, а генеральны агляд нашай рэвалюцыйнай арміі». Той дзень быў адначасова нядзельным і пасхальным, таму камітэт заклікаў кідаць работу на два дні — на 1-е і 2-е мая.

Напярэдадні свята ў сталіцы было аб'яўлена ваеннае становішча. Але мітынгі адбыліся, за горадам. Аднаго, агульнага не атрымалася — да месца збору адразу ж з'яўляліся салдаты і паліцэйскія. Таму збіраліся рабочыя па 500—600 чалавек, а пасля кароткіх прамой некалькіх аратараў разыходзіліся. Гулялі дапазна. Расія была ахопленая тады першай рэвалюцыяй...

1 МАЯ 1917 ГОДА. Пасля Лютаўскай буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі Першамай стаў нарэшце афіцыйным святам у Расіі. Пётраградскі Савет прыняў спецыяльнае рашэнне адзначыць яго 18 красавіка па старому стылю, каб дэманстрацыі ў Расіі прайшлі ў той жа дзень, калі выступаюць працоўныя краін Захаду.

У Пецеры з самага ранку масы рабочых рушыліся з акраін да цэнтра сталіцы на вольную маёўку. У першай шарэнзе Выбаргскага раёна ішоў Ленін. На Марсавым полі адбыўся грандыёзны мітынг, хоць збіваў з ног пранізлівы вечер, і Нява яшчэ была закавана ў лёд. Трыбунамі для аратараў былі грузавікі, абцягнутыя чырвонай тканінай. Цэлы тузін аркестраў выконваў «Марсельезу». Шматтысячныя першамай-

скія дэманстрацыі прайшлі па ўсёй Расіі.

А 4 мая ў «Правде» была надрукавана напісаная У. І. Леніным адозва ЦК і ПК РСДРП да салдат усіх ваюючых у першай сусветнай вайне краін. На франтах у святочныя дні адбывалася масавая братанне салдат...

1 МАЯ 1918 ГОДА. Расія сустрэла яго, зажатая вогненным колам франтоў. Але свята адбылося! У Маскве ўсе раёны выйшлі на дэманстрацыю з раніцы. Адбыўся першы ваенны парад Чырвонай Арміі на Хадынскім полі.

1 МАЯ 1942 ГОДА. Такі ж суровы Першамай, як і ў 1918-м. На франтах яго святкавалі ў перапынках паміж баямі, у тыле сустрэлі працоўныя намаганні, часам з апошніх сіл... А ў Ленінградзе 1 мая 1942 года адбыўся сімфанічны канцэрт!

1 МАЯ 1943 ГОДА. Сталінградская бітва засталася ў мінулым. Наша перамога ў ёй застаецца вечнай.

1 МАЯ 1944 ГОДА. Колеры вялікага свята становяцца ярчэйшымі і святлейшымі — ужо большая частка тэрыторыі Савецкага Саюза, акупаванай фашыстамі, вызвалена. У многіх гарадах прагучалі дваццаць артылерыйскіх залпаў.

1 МАЯ 1945 ГОДА. Да Вялікай Перамогі застаўся толькі тыдзень! Два свята змяшаліся ў адзін паток радасных слёз. Так яны і засталіся суседзямі сярод самай прыгожай і святочнай Вясны.

Кожны год прыносіць Першамай. Свята не губляе свайго непаўторнага аблічча самага агульнага, самага інтэрнацыянальнага, але з цягам часу набывае новыя адметнасці, новыя рысы — бо ўсё новае і новае людзі з'яўляюцца на Зямлі.

У памяці кожнага чалавека жыве яго асабістае, самае шчаслівае першамайскае свята. Нехта часцей за ўсё ўспамінае 1 мая 1961 года, калі ўвёс свет перапаўнялі грандыёзныя ўражанні ад пакарэння касмічнай эры. Хтосьці захоўвае ў сэрцы весняныя дні, якія сталі шчаслівымі ў яго асабістым жыцці. А Першамай ужо крочыць у год 2000...

27 лістапада 1967 года ўпершыню ў гісторыі Беларусі ў аўдыторыях Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта пачалі вучобу на толькі што створаным падрыхтоўчым факультэце замежныя студэнты. З таго часу прайшло больш трох дзесяцігоддзяў.

Зараз на дванаццаці факультэтах БДУ вучыцца больш за 1000 замежных навучэнцаў з 80 краін. Сярод іх 260 аспірантаў і стажораў.

За гэты кароткі перыяд Беларускім універсітэтам падрыхтавана для замежных краін больш за дзве тысячы кваліфікаваных фізікаў, матэматыкаў, біёлагаў, журналістаў, філолагаў, філосафаў, гісторыкаў...

Так, я, Аман Юсэф, студэнт-замежнік, які вучыцца ў Беларускім дзяржаўным універсітэце імя У. І. Леніна. Не шкаду, што давялося жыць сярод беларусаў, бо народ гэты шчыры і гасцінны. Аднак не ўсё так проста ў яго жыцці і ў адносінах жыхароў Мінска да нас.

Праблемы разнастайныя. Скажам, крызіснае становішча савецкай эканомікі. Адсутнасць многіх тавараў першай неабходнасці, шматлікія дэфіцыты зусім не сажэйнічаюць усталяванню добрабытлівых адносін да замежнікаў — многіх проста раз-

«Я — ШЧЫРА КАЖУЧЫ ЗАМЕЖНИК»

дражныя іх прысутнасць у бяскончых чэргах за самым неабходным. І тады, калі вы, як і я, замежнік, рыхтуецеся выслушаць лаянку ў свой адрас. Вінаваціць у гэтым простых людзей? Хутчэй, бюракратычны спрут, які пераіначуе галоўную мэту эканомікі — працаваць на чалавечка.

Я, замежнік, быццам бы вольны чалавек. І магу, як і савецкі, падарожнічаць ва ўсе куткі вашай вялікай краіны. Але мае спадзяванні перакрэслівае адно кароткае слова — віза. Без яе і гістарычныя, і самыя прыгожыя мясціны вашай Радзімы закрыты для мяне. На мой погляд, даўно час адмяніць гэты бязглузды закон, які, дарэчы, існуе толькі ў Савецкім Саюзе.

Я — замежнік. Даведаўшы-

кімі пісьменнікамі, а «самым лепшым» быў, безумоўна, народ Савецкай краіны. Мала хто меў тады магчымасць на ўласныя вочы пабачыць «негатыўнае» жыццё капіталістычных краін.

Магчыма таму толькі невялікая частка студэнтаў паспраўднаму сябруе з замежнікамі. Што ж датычыць людзей сталых, яны ставяцца да нас з вялікім разуменнем.

Я жыву ў інтэрнаце. Таму, як і многія мае сябры, не застрахаваны ад канфліктаў з савецкімі студэнтамі. Яно і зразумела. Дрэжныя жыллёвыя ўмовы ніколі не спрыяюць захаванню сяброўскай атмасферы.

Такім чынам, прычыны непаразуменняў, канфліктаў савецкіх людзей з замежнікамі крыюцца ў разбуранай эканоміцы, неспрыяльных матэрыяльных умовах, «застойным» выхаванні. Такі вывад зрабіў я для сябе.

Аман Юсэф,
студэнт факультэта
журналістыкі.

ПОЗІРК 3-ЗА МЯЖЫ

Ад ружовага да чорнага

У якім колеры пайстаюць перад намі сёння наша краіна, наша партыя, нашы палітычныя лідэры? У сваёасаблівым спектры: ад ружовага да чорнага.

А як ставяцца да ўсяго гэтага тыя, хто жыве ў таямнічым «далёку» да таго, як прыехаў вучыцца ў Савецкі Саюз, і таму мае магчымасць аналізаваць, параўноўваючы? Мы звярнуліся да студэнтаў-замежнікаў факультэта журналістыкі.

МАХМУД ХЕЛАЛ (СИ-РЫЯ):

— Ніколі не ўяўлялі, што СССР знойдзе агульную мову з Захадам і ЗША. Але гэта ўжо факт. Палітыка, якой прытрымліваецца Саюз, — прагрэс для ўсяго чалавецтва.

МАХАМАД НАДЫР (АФ-ГАНІСТАН):

— Адабраю цяперашнюю палітыку СССР у адносінах да маёй роднай краіны. Выпраўленне «памылковага здрадніцтва» мінулага кіраўніцтва афганскаму і савецкаму народам было неабходна, таму што і самім афганцам незразумела, навошта савецкія войскі ўвайшлі на тэрыторыю іх краіны. Каму яны дапамагалі?

Меркаванні Мамдуха ХАМАДАХА, які прыехаў з Сірыі, грунтуюцца хутчэй на фактах, чым на эмоцыях. І таму яны справядлівыя, хоць дастаткова прамалінейныя:

— Я — камуніст. І ганаруся гэтым. Мне балюча за існуючую думку аб крушэнні сацыялізму. Лічу, што сацыялізм проста не меў магчымасці праявіць сябе, не было сацыялізма наогул, дзейнічала нейкая іншая сістэма, якую назваць не магу — не спецыяліст.

Я ўжо не гляджу так радасна наперад, таму што многае адбываецца стыхійна. Хвалюе мяне і ўраўнаванне: ворага перабудовы і ворага народа. Першае гучыць як папярэджанне, пагроза, і таму ніхто не мае права выкарыстоўваць гэты накіраваны на знішчэнне тэрмін.

Звернемся да знешняй палітыкі. Савецкі Саюз ідзе

на вялікія кампрамісы, і на Захадзе, баюся, бачаць у гэтым перш за ўсё не вялікія поспехі, а крах сацыялізма як сістэмы.

З ліку савецкіх палітычных лідэраў студэнты-журналісты безагаворачна выдзелілі М. С. Гарбачова.

Махмуд ХЕЛАЛ:

— Перабудова партыі, жыццё краіны наогул — няпростая справа, але распачата яна менавіта Гарбачовым.

Прадбачлівы. Не прымае паспешлівых рашэнняў.

Мамдух ХАМАДАХ:

— Большасць сродкаў масавай інфармацыі калі не за яго, то пра яго.

Смелы чалавек, калі адважыўся на знішчэнне бюракратычнай сістэмы.

Палітра думак і меркаванняў кожнага — невычарпальная. Можа і змяняцца з часам якія колеры-адценні: чорны выціце, зробіцца святлейшым, па светламу пройдзе яшчэ раз пэндзлік гісторыі — мастака абставін...

Запісала Л. ПРАУЛОЦКАЯ.

ЧАС. ЛЁС. ЖЫЦЦЕ

МІКАЛАЙ АЗБУКІН

У 1923 годзе на работу ў Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт у якасці асістэнта быў запрошаны Мікалай Васільевіч Азбукін. Разам з прафесарам А. А. Смолічам, пра якога ўжо пісала газета 5 студзеня 1989 года, яны ўзяліся за стварэнне ва ўніверсітэце кабінета краязнаўства. Мікалаю Васільевічу тады ішоў дваццаць дзесяты год. І быў ён адным з першых у краіне географам з вышэйшай географічнай адукацыяй, якую атрымаў у 1917 годзе ў Пётраградскім універсітэце. Пасля заканчэння вучобы некалькі гадоў настаўнічаў ў родным Бабруйску, потым узначальваў адну з мінскіх сямігадовых школ. У сталіцы Савецкай Беларусі Мікалай Васільевіч быў выбраны членам Інстытута беларускай культуры, дзе займаўся стварэннем «Беларускай навуковай тэрміналогіі» па географіі. На жаль, большасць географічных тэрмінаў аказаліся незаслужана забытымі. Амаль усе яны заменены рускімі аналагамі.

Прывядзём некаторыя азбукінскія варыянты: горизонт — кругавід, экватор — роўнік, тропік — зваротнік, меридіан — полудзеннік, полюс — канцавоасе... Тэрміны Азбукіна не надуманыя, яны яркія, вобразныя, узяты з жывой мовы і лёгка запамінаюцца, а галоўнае — вядома перадаюць сутнасць аб'ектаў і з'яў.

Перайшоўшы на работу ў БДУ, Мікалай Васільевіч ператварыў «родную» сямігадовую ў даследчыцкую школу пры ўніверсітэце. Асноўныя яго навуковыя інтарэсы — эканамічная географія СССР і Беларусі. У 1923 годзе ён прымае ўдзел ў этнаграфічнай экспедыцыі па Чэрвеньшчыне, матэрыялы якой друкуе ў Запісах Інстытута беларускай куль-

туры. Уключыўшыся ў 1923—24 г.г. у работу камісіі па вывучэнню вытворчых сіл БССР, ён апрацоўвае матэрыялы па раздзяленню на акругі Магілёўшчыны, Мозыршчыны і Слуцкшчыны. У гэтыя ж гады выходзіць падручнік М. В. Азбукіна для школьнікаў і студэнтаў педтэхнікумаў «Географія Еўропы». На жаль, жыццё кнігі было кароткім: у тыя гады праходзілі частыя «чысткі» вучэбных праграм і ўжо ў 1926 годзе ў пастанове наркома асветы падручнік быў названы як неадпавядаючы праграме сямігадовай школы.

Акрамя работы ў школе, ва ўніверсітэце, ІБК, Мікалай Васільевіч займаецца і арганізацыяй краязнаўства ў Беларусі, з'яўляецца навуковым сакратаром Цэнтральнага бюро краязнаўства, рэдагуе штотыднёвы краязнаўчы часопіс «Наш край».

Напэўна, найбольш значным творам Азбукіна стала работа «Пасяленні гарадскога тыпу ў БССР», надрукаваная ў першым томе «Матэрыялаў па географіі і статыстыцы Беларусі» (1927 г.). Артыкул стаў адной з першых работ у рэспубліцы па географіі гарадоў. У ім М. В. Азбукін паказаў сябе паслядоўнікам В. П. Сямёнава-Цян'я-Шаньскага, курсы якога ён слухаў у Ленінградзе ў 1926 годзе. Мікалай Васільевіч лічыў гарадскія пасяленні не толькі тыя, якія насілі афіцыйны статус горада ці мястэчка, а пасяленні з вялікім працэнтам несельскагаспадарчага насельніцтва, карацей, выкарыстоўваў той паказчык, які і сёння з'яўляецца вызначальным. М. В. Азбукін разбіў гарадскія пасяленні БССР на чатыры групы: гарады, буйныя мястэчкі, другарадныя мястэчкі і невялікія па-

сяленні гарадскога тыпу. З дзвюх вядучых груп, якія аб'ядноўваюць каля 70 пасяленняў, выдзелены Азбукіным, зараз толькі адно (в. Чарэя) не лічыцца гарадскім. У канцы работы Азбукін піша: «Дакладныя даследаванні паказваюць з часам тыя памылкі, якія былі зроблены пры разгледжанні важнейшых пасяленняў БССР на аснове павярхоўнага перагляду статыстычных матэрыялаў».

Час паказаў: памылак няма. Прагноз выдатны, хоць зроблены да вайны, якая забрала кожнага чацвёртага жыхара рэспублікі.

Чарговая значная навуковая работа М. В. Азбукіна, напісаная сумесна з А. А. Смолічам, — «Географія пазаеўрапейскіх краін» — выйшла ў 1926 годзе. Вучоны быў поўны навуковых задум і творчых сіл, але час распарэдзіў па-свойму...

У 1931 годзе Азбукін быў рэпрэсаваны, праходзячы па справе «беларускіх нацыянал-дэмакратаў» разам з такімі ж вядомымі беларускімі географамі, як акадэмік Г. І. Гарэцкі і прафесар А. А. Смоліч. Смерць знайшла Мікалая Васільевіча (па афіцыйнай версіі) 24 лістапада 1943 года ў месцах зняволення, а рэабілітацыя Вярхоўным судом Беларускай ССР — у лістападзе 1957-га.

М. В. Азбукін не меў высокіх навуковых ступеняў і званняў. У тыя гады не было вялікага імкнення да фармальнасцей. Але ён быў вядомым вучоным, адным з географам, якія стаялі ля вытокаў беларускай географічнай навукі.

Г. РАДЗІЕУСКІ,
А. БОЛАТАЎ.

НА НАВУКОВАЙ ХВАЛІ

Тэматыка навуковых работ студэнтаў географічнага факультэта на сёлетняй красавіцкай навукова-практычнай канферэнцыі была самай разнастайнай. Напэўна, самы галоўны аб'ект даследавання — перспектывы выкарыстання прыродных рэсурсаў без шкоды для матушных прыроды.

НА ЗДЫМКУ: перад пачаткам канферэнцыі.

З'езд асабістых меркаванняў

У дзень адкрыцця XXI з'езда ВЛКСМ для яго дэлегатаў быў дадзены канцэрт. Усе выступаючыя спявалі на фоне чорнага занавесу і былі апрануты ў чорнае. Я падумаў: гэта выпадковасць ці нашы артысты дамовіліся падкрэсліць, што прыйшлі на «пахароны» камсамолу? Але пахароны не адбыліся. Развалу і самароспуску не атрымалася. Не таму, што некалькі дзесяткаў тысяч вызваленых работнікаў не хочуць страчаць зарплату, а таму, што ў краіне яшчэ не пачала дзейнічаць сістэма дзяржаўнай маладзёжнай палітыкі, не ўзніклі аўтарытэты дэмакратычных маладзёжных арганізацый, здольных абараняць правы моладзі. Як вядома, у перыяд крызісу не да праблем моладзі. Таму, не пабудаваны палаца, давайце не будзем спяшацца разбураць старую хаціну. Абвінавачванні ў адрас камсамолу, быццам ён тармазіць ініцыятыву ў маладзёжным асяроддзі, на маю думку, неабгрунтаваны. Ёсць інтарэс — заставацца ў маладзёжным саюзе, няма — выходзіць, уступае ў новыя, стварай свае. Такой была логіка XXI з'езда ВЛКСМ, які праходзіў з 11 да 18 красавіка ў Маскве.

Падарункаў, продажу дэфіцытных тавараў, шыкоўных прыёмаў, урачыстых прамоў, вітанняў піянераў і замежных дэлегатаў не было. Былі сталічныя дэбаты па працэдурных пытаннях, апладысменты, крыкі і свіст (!), шматлікія галасаванні, дзесяткі рэзалюцый і зваротаў. Па прапанове дэлегацыі Беларускай ССР была прынята рэзалюцыя па Чарнобылю. Пасяджэнні працягваліся з раніцы да поўначы. Страсці разгараліся і, здавалася, што з'езд не завершыцца, час міне, дэлегаты раз'едуцца і ўсё!..

Першым спрэчным пытаннем на з'ездзе стала пытанне аб вызначэнні правоў меншасці: «Хто мае права на выказванне асабістага меркавання — трэцяя частка дэлегатаў або восьмая?» З невялікай перавагай прайшло рашэнне аб адной восьмай. У газетах сталі з'яўляцца заявы з адной і той жа нагоды, а з'езд атрымаў назву «з'езд асабістых меркаванняў».

Маналітнае адзінства развевалася як дым. Дзве тысячы дэлегатаў былі вельмі рознымі людзьмі. У кожнай рэспубліцы свае, спецыфічныя інтарэсы. Беларускае дэлегацыя займала першыя рады,

злева ад нас сядзела азербайджанская, справа — армянская. Якое адзінства? Калі дэлегатаў нават разам пасадзіць нельга.

Але, нягледзячы на ўсе перашкоды, з'езд закончыўся прыняццем Дэкларацыі, Праграмных мэтай і Статута ВЛКСМ, афіцыйнага расколу не адбылося.

Такія галоўныя вынікі з'езда і асабліва прынятыя на ім рашэнні. Камсамол захаваў сваю раейшую назву. Мне асабіста была бліжэй прапанова Віктара Міраненкі аб двайной назве: ВЛКСМ і Федэрацыя за дэмакратычны сацыялізм, але яна не прайшла. Найбольшую цвёрдасць у захаванні старой назвы, вернасці традыцыям прадэманстравалі дэлегаты з Сярэдняй Азіі. Іх камсамольскія кіраўнікі нават заяўлялі, што пакінуць пасяджэнне, калі камсамол сядзе з камуністычнай платформой.

Галоўным, на мой погляд, стала рашэнне з'езда аб рэарганізацыі ВЛКСМ з унітарнай арганізацыі ў федэрацыю камуністычных саюзаў моладзі саюзных рэспублік, Узброеных Сіл СССР, Пагранічных войск КДБ СССР, Унутраных войск МУС СССР. Шмат коў я было зломлена на гэтым пытанні. Частка дэлегатаў прапанавала вызначыць ВЛКСМ як федэрацыю саюзаў моладзі і даць пры гэтым большую свабоду рэспубліканскім саюзам у выбары назвы, аб'яднанні маладзёжнага руху сацыялістычнай арыентацыі. Па гэтым пытанні адбылося пайменнае галасаванне. У другі раз я апынуўся ў меншасці.

Але ўсё ж маладзёжныя арганізацыі саюзных рэспублік атрымалі самастойнасць, і цяпер не трэба ездзіць у не заўсёды гасцінную Маскву раіцца з вялікай і з малой нагоды.

Змянілася фармулёўка членства ў ВЛКСМ, ліквідаваны пункт аб неабходнасці ўдзельнічаць у рабоце адной з камсамольскіх арганізацый. Вялізную самастойнасць атрымала явэрнічная камсамольская арганізацыя, пачынаючы з прыёму і заканчваючы выключэннем з радыў камсамолу, ад выбару форм работы да распараджэння маёмасцю. Явэрнічныя камсамольскія арганізацыі ствараюцца па месцы работы, жыхарства і на аснове агульнасці сацыяльна-значных інтарэсаў камсамольцаў (па катэгорыях моладзі, у па-

літклубах, экалагічных фарміраваннях і г.д.). Не людзі для арганізацыі, а арганізацыя павінна ствараць магчымасці ўмовы для развіцця яе членаў.

Стане цяпер іншым і парадкам уплаты членскіх узносаў. Члены ВЛКСМ, якія не маюць працоўных даходаў, вызваляюцца ад яе. З даходу да 100 рублёў плаціцца 0,5 працэнта, а члены КПСС, што знаходзяцца на вызваленых пасадах, плацяць камсамольскія ўносы таксама.

На з'ездзе было нямала цікавых сустрэч. Перад дэлегатамі выступалі М. С. Гарбачоў, Я. К. Лігачоў, В. А. Мядзведзеў, І. Ц. Фралю, лідэры Дэмакратычнай платформы ў КПСС Афанасеў і Лысенка. Было шмат эмоцый, часам неважальных адносінаў да кіраўнікоў партыі. «Баявы рэзерв і памочнік» упершыню ў сваёй гісторыі ўступіў у канфрантацыю з ЦК КПСС. На з'ездзе быў прыняты зварот да ЦК КПСС і камуністаў краіны, які прызнаў з'яўленне адкрытага пісьма ЦК КПСС «За кансалідацыю на прынцыповай аснове» ў разгар перадз'ездаўскай дыскусіі як сур'ёзны палітычны пралік.

Выбары першага сакратара завяршыліся позняй ноччу. З 17 кандыдатаў 11 узялі самаадвод, у спіс для тайнага галасавання было ўнесена 6 кандыдатур. Першым сакратаром абраны Уладзімір Зюкін. Віктар Міраненка ўзяў самаадвод і растлумачыў, што новай арганізацыяй, як ён лічыць, павінны кіраваць новыя людзі. Калі адзін з выступаючых вымавіў некалькі добрых слоў у адрас Віктара, дэлегаты падняліся, быццам бы просячы прабаўня за знішчальную крытыку, за абвінавачванне ў развале камсамолу. (Лёгка на іншага перакладаць свае грахі!) Міраненка нізка апусціў галаву і пайшоў за кулісы.

Я добра разумею гэтага 37-гадовага чалавека, які шмат гадоў працаваў у камсамоле. У яго, як і ў многіх тысяч іншых маладых людзей, пэўна, былі і «вітанныя дарагія і любімыя кіраўнікоў», і «выезды на прыроду», але ж былі і тысячы цікавых, патрэбных спраў. Таму з камсамолам не ўсё адназначна. Важна навуковыя аддзяляць зерне ад плевал.

Віктар ШАДУРСКІ,
сакратар камітэта
камсамолу.

Знатакі ў Марыупалі

УКРАЇНСКАЯ ССР. На працягу пятнаццаці гадоў знатакі з тэлевізійнага клуба «Што? Дзе? Калі?» імкнуцца прывіць тэлегледачам прагу да самастойнага мыслення, змагаюцца з дэфіцытам асабістага меркавання. Апошнім часам папулярная праграма Цэнтральнага тэлебачання перажывае другое нараджэнне, ператвараючыся ў самастойны інтэрнацыянальны рух. Першы кангрэс Міжнароднай асацыяцыі клубаў «Што? Дзе? Калі?» адбыўся ў Марыупалі — прыморскім горадзе на поўначы Украіны. Яго мэта — даць магчымасць знатакам з Польшчы, Чэхаславакіі, Балгарыі, Індыі, ЗША, а таксама дэлегатам 22-х клубаў нашай краіны абмеркаваць праблемы міжнароднай і ўнутрысаюзнай дзей-

насці ўзаемаадносін МАК (Міжнароднай асацыяцыі клубаў) з грамадскімі арганізацыямі, фінансавыя і арганізацыйныя пытанні.

Паралельна з пасяджэннямі кожны дзень праходзілі гульні. Новая схема дазволіла ўключыць у спаборніцтва адначасова дзесяткі знатакоў. Некалькі вялікіх гульняў здымачная група Уладзіміра Варашылава запісала для паказу па Цэнтральнаму тэлебачанню.

НА ЗДЫМКУ: За сталом для гульняў тэле-знатакі клуба «Што? Дзе? Калі?» Цэнтральнага тэлебачання.

Фота Б. ДАМБІЦКАГА (Фотахроніка ТАСС).

АХВЯРЫ ВЯСНЫ

Сакавік скончыўся. Вясна ў разгары. Яна аблегчыла нашу адзенне, расхінула нашы сэрцы. Можна таму адчувальна знізілася дысцыпліна на дарогах і вадзіцеляў, і пешаходаў.

Не толькі радасць нясе нам вясна. Засмучальныя звесткі таксама: за 3 месяцы бягучага года ў Мінску адбылося 161 дарожна-транспорт-

нае здарэнне, у якіх 21 чалавек загінуў, 166 паранена. Часцей былі вінаватыя пешаходы, чым тая, хто сядзеў за рулём.

Больш узбуджанымі ад вяснянага цяпла сталі і паводзіны нашых дзяцей. Часам дарожныя знакі «Школа! Дзеці!» не выклікаюць асаблівай увагі вадзіцеляў, і здараецца трагедыя. Хоць фар-

буй гэтыя знакі з надыходам вясны ў больш яркія колеры.

За 3 месяцы 1990 года на дарогах Мінска адбылося 17 здарэнняў, якія прынеслі пакуты 15 параненым дзецям і іх бацькам, а таксама дзве дзіцячыя труны. Хіба ёсць на свеце што-небудзь больш жахлівае?

М. ДЗЕРГАЧОЎ,
дзяржаўтаінспектар
Маскоўскага РАУС.

ЗАВОЧНАЯ

ШКОЛА

СТЭНАГРАФІІ

У спалучэнні ШН авалу нязручна злева, таму што яму цесна пад малым закругленнем. Справа таксама дрэнна — востры вугал на атрымліваецца. Таму пішам авал зверну над літарай Ш.

Пры чытанні стэнаграмы карысна першым часам сачыць за напісаннем слоў з дапамогай пяра (не дакранаючыся да паперы). Пяро вельмі добра падказвае, у якой паслядоўнасці неабходна чытаць знакі:

не внос дзвухіх сліхно мнэ мостым тамны спешно лішній

Н пасля галоснай О:

тн тон вн вон мн мон отн отон

Авал атрымліваецца некалькі незавершаным, але пазнаецца:

тонет тонны пнтон пнтонь сотон монетя стонь стонет

У канцы слоў авал можна пісаць і справа (правым абаротам):

стонь тоннь пнтонь сотонь монетя стонет

Умоўны рэфлекс у вас будзе адпрацаваны на левае варочанне авала, больш частае. Слова з правым варочаннем патрэбна разглядаць як выключэнне і абавязкова кожнае такое слова замацаваць практыкаваннем.

Новы сюрпрыз падносяць знакі, якія заканчваюцца закругленнем. Пасля іх, каб апусціць авал, патрэбна пісаць яго правым абаротам:

кони лондон

Але правы абарот непажаданы, таму што спалучэнні знакаў крыху нязручныя. Што ж рабіць?

Напішам склад КО і дададзім Н без лішніх выдумак, гэта значыць напішам яго левым абаротам:

ко кон со сон

Сёння завочная школа стэнаграфіі развітваецца з вамі. Спадзяёмся, нашы ўрокі былі не надта складанымі, і вы засвоілі іх на «выдатна». Але калі што-небудзь не зразумела, таксама не засмучайцеся. Кіраўнік школы Уладзіслаў Віктаравіч ГЕРАСІМАЎ заўсёды рады дапамагчы вам. Яго вы можаце знайсці штодня на факультэце грамадскіх прафесій (вул. Бабруйская, 9, п. 61).

КРУГІ І АВАЛЫ

Напішыце гэтыя знакі па тры-чатыры разы. А зараз прыступім да разгляду памылак. Знакі-авалы не пачынаюць вышэй асноўнай лініі.

Знакі Р і РАЗ не патрэбна расшыраць да круга. Іх вышыня ў два разы большая за шырыню.

Але маленькія авалы (Н і Й) практычна не адрозніваюцца ад круга. Авал Н — паўмерны знак, авал Й — зусім дайшоў да кропкі.

Як адрозніць ВН ад НВ? У спалучэнні НВ паміж знакамі ёсць спалучальная лінія. У спалучэнні ВН такой лініі няма, літара Н ушчыльную «прыклеілася» да В:

нв вн нт тн нм мн нот отн нл лн

нв вн нт тн нм мн нот отн нл лн

ТЭНДЭНЦЫЯ ДА ПАЛЯПШЭННЯ

Трэнер Берчак пра жаночую зборную

На працягу свайго візіта ва ўніверсітэт горада Калгары галоўны трэнер галоўнай жаночай нацыянальнай зборнай Майк Берчак некалькі разоў меў магчымасць выказаць свае меркаванні па праблемах жаночай атлетыкі ў Канадзе.

— Жаночы спорт развіваецца ў Канадзе неадэкватна мужчынскаму. Хіба столькі часу даецца жанчынам на заняткі ў залах, колькі мужчынам? Хіба столькі ж сродкаў фінансуецца? Ці столькі ж тэлевізійнага часу аддаецца? Такім чынам, факты гавораць самі за сябе. Вы можаце пераканацца самастойна: тут відавочная розніца, хоць, вядома, не паўсюдна. На шчасце, усе рэчы маюць тэндэнцыю да развіцця...

Я дзевяць год узначальваў каманду ўніверсітэта ў Вініпэзе. Там заўважыў, што з цягам часу ўсё мяняецца. За гэтыя гады па-лепшылася наша каманда, дый увесь жаночы спорт таксама.

Пад кіраўніцтвам Берчака жаночая каманда ўніверсітэта ў Вініпэзе «Уэсман» сем разоў становілася чэмпіёнам краіны, пакуль у мінулым годзе яе не перамагла ў паўфінальных спаборніцтвах каманда ўніверсітэта Калгары «Дайнос».

— Каб перамагчы, мы сур'ёзна працавалі. І дасягалі добрых вынікаў, бо мелі базу, якая адпавядала ўсім іншым праграмам развіцця Вініпэскага ўніверсітэта.

Так, усё паляпшаецца ў Канадзе. Але паранейшаму застаецца шлях, каб рухацца наперад...

«ЗЯЛЁНЫ» НАБАТ

Вырубкі могуць стаць гібеллю

— Калі не адмовіцца ад сённяшняй практыкі лесаводства, экалагічнай катастрофы не пазбегнуць, — перасцерагла Вікі Хазбэнд,

THE Gauntlet

НА ЗДЫМКУ: звычайныя заняткі па геадэзіі.

(Фота «Гонтлет»).

член Саюза кансервацыяністаў, выступаючы на адным з яго пасяджэнняў.

Каля 200 чалавек слухалі яе словы аб тым, што сусвет зараз пастаўлены на карту, што гэта дзесяцігоддзе — апошняе з тых, калі яшчэ магчыма спыніць працэс знішчэння. Хазбэнд лічыць, што буйныя вырубкі лясоў павінны пераносіцца з дапамогай дасканалых экалагічных метадаў з лепшых лясных масіваў, каб выратаваць іх.

— Буйныя вырубкі, — працягвала яна, — гэта не толькі вынішчальны фактар для лясных экасістэм. Часта ў іх выніку адбываецца разбурэнне глебы, і потым на ёй ужо немагчыма ўзнаўленне леса. Эрозія глебы — гэта галоўная хвароба берагавых масіваў у Брытанскай Колумбіі. Эфект глебавай эрозіі на рэчках і плынях можа стаць наогул епусташальным. Напрыклад, пад яго ўздзеяннем знікаюць многія рыбныя селішчы.

Хазбэнд крытыкавала ў сваім выступленні практыку ўжывання аднаго лесаводчага метаду для ўсіх раёнаў, калі не ўлічваюцца экалагічныя асаблівасці асобных плошчаў. І падтрымала практыку выкарыстання дробных, дакладна запланаваных вырубак у спалучэнні з пастаяннай увагай да захавання глебы і ўстойлівасці схілаў.

— Выратаванне застаўшыхся старых лясоў — надзвычайна неабходнасць сёння, — запэўніла сваіх слухачоў Вікі Хазбэнд. — Плошчы без лясоў — гэта не лепш, чым фруктовыя сады, якія ператварыліся ў «біялагічныя пустыні».

Толькі шэсць з васьмідзясяці дзесяці Ванкуверскіх астравоў захаваліся ў сваім першародным стане, яшчэ менш — лясоў заходняга ўзбярэжжа. Мы павінны выратаваць астатняе!

...За свае намаганні ў экалогіі Вікі Хазбэнд у 1988 годзе атрымала прэмію ААН.

Роберт ДЖОБСТ.

НЕМАЎЛЯ ВА УНІВЕРСІТЭЦЕ

«Дэйкэа» — лепшая няня

«Дэйкэа» — нешта накшталт нашых дзіцячых садзікаў. Адзін з іх існуе пры ўніверсітэце горада Калгары і размешчаны прама ва ўніверсітэцкім гарадку. Студэнты, выкладчыкі, супрацоўнікі могуць пакінуць тут сваіх дзяцей на ўвесь працоўны дзень.

Калі здараюцца адкрыцці

У нашай рэдакцыі зайшла размова пра адкрыцці. Што патрэбна для таго, каб геніяльная думка «знайшла» вучонага?

— Цяжка сказаць, — разважала Наташа Сёмкіна. — Восем калі б запрасіць вялікіх вучоных з розных краін, з розных стагоддзяў...

А хіба ж гэта немагчыма? Крыху фантазіі і... у дыспуе «Калі здараюцца адкрыцці?» прымаюць удзел студэнтка ўніверсітэта Наталля Сёмкіна, а таксама Альберт Энштэйн, Дональд Мічы, Ісаак Ньютан, Эрнест Рэзерфорд, Гейзенберг, Д. І. Мендзялееў, акадэмік Б. Кедрэў, Тэадзіоль Рыбо, Дэсманд Морыс.

— Здаецца мне, што дзеля адкрыцця патрэбна неверагодна многа ведаць і страшэнна многа працаваць... — пачала Наташа.

Альберт ЭНШТЭЙН: — Дазвольце, сінёра, з вамі не пагадзіцца. Спяшаюцца рабіць адкрыцці, пакуль вашы веды не надта вялікія. Як нараджаюцца навуковыя адкрыцці? Вельмі проста: усе ведаюць, што так рабіць нельга, але прыходзіць не вельмі «адукаваны» чалавек, пачынае справа і... У яго атрымліваецца.

Вернер ГЕЙЗЕНБЕРГ: — Слушна. Так здарылася і са мною. Мне патрэбна было пабудаваць схему квантавых узроўняў энергіі — такіх, каб пераскокі электронаў паміж імі суправаджаліся, адпаведна формуле Бора, выпраменьваннем назіраемых частот. Праз тыдзень усё было зроблена. Я прыйшоў да Зомерфельда з падрыхтаванай схемай і сказаў: «Усё атрымліваецца, калі мець справу з напалоў цэлымі квантавымі лічбамі».

Зомерфельд быў глыбока шакіраваны: «Але такое абсалютна немагчыма! Пра квантавую тэорыю нам толькі адно добра вядома — лічбы ў ёй павінны быць цэлымі! Палавіна — гэта абсурд!»

«Прабачце, — сумеўся я, — якое дылетанцтва з майго боку! Я, як аматар, нічога не ведаў і таму падумаў: чаму б не паспрабаваць павінікі?»

Д. І. МЕНДЗЯЛЕЕЎ: — Вы спаборнічаеце ў доказе «карысці» гультыства. Я ж зрабіў адкрыццё дзякуючы цэйтноту. Напісанне «Асноў хіміі» «застопарылася» з-за адсутнасці агульнай сістэмы, якая ахоплівала б

лавінкі?

Дональд МІЧЫ:

— Працаваць патрэбна, але не заўсёды. Вынаходнік павінен час ад часу ўпадаць у спячку.

Ісаак НЬЮТАН:

— Асноўныя адкрыцці я зрабіў на працягу 18 месяцаў, у час вымушаных «чумных вакацый», калі Лонданскі ўніверсітэт, дзе я вучыўся, быў закрыты ў сувязі з эпідэміяй. Атрымліваецца, адкрыцці я зрабіў у час беспрацоўя. А потым... Працаваць давялося нямаля. Публікацыя маіх работ да іх канчатковай праверкі затрымалася на 20—40 гадоў.

Эрнест РЭЗЕРФОРД:

— І ўсё ж вучоны павінен не толькі працаваць, але і думаць. Час алхімікаў, калі адкрыцці здараліся выпадкова, мінуў.

Аднойчы я запытаўся ў свайго вучня:

— Што вы робіце так позна?

— Працую.

— А што вы рабілі днём і раніцай?

— Зразумела, працаваў, прафесар.

Я не змог стрымаць раздражнення:

— Паслухайце, калі ж вы думаеце?

Д. І. МЕНДЗЯЛЕЕЎ:

— Вы спаборнічаеце ў доказе «карысці» гультыства. Я ж зрабіў адкрыццё дзякуючы цэйтноту. Напісанне «Асноў хіміі» «застопарылася» з-за адсутнасці агульнай сістэмы, якая ахоплівала б

План развіцця студэнцкага гарадка пра-дугледжвае пераезд «дэйкэа» ў новыя памяшканні і 30 новых работнікаў для яго ў дадатак...

Дана Макдугал, прадстаўніца Студэнцкага саюза ў савец дырэктараў, сведчыць, што чысціня паветра ў памяшканнях «дэйкэа», які размешчаны ў падвале Маківэн-хола, не зусім адпавядае неабходным стандартам. А людзі, якія працуюць тут у памяшканнях без акон, ужо даўно скардзяцца на дым і пахі з дзвюх кухань, размешчаных паверхам вышэй.

Для «дэйкэа» былі запланаваны дабудовкі — запланаваны яшчэ з моманту яго з'яўлення тут у 1976 годзе, — але бюджэт для іх быў абрэзаны, і ад тых планаў прыйшлося адмовіцца.

У гэтым годзе члены падкамісіі, якая займаецца расшырэннем «дэйкэа», пайшлі ў планаванні далей, чым іх папярэднікі. Універсітэт ахвяраваў два ўчасткі зямлі, дзе размясцілі пляцоўку для гульні. Зараз выбіраецца месца для будаўніцтва двух будынкаў. Гэта дасць магчымасць знаходзіцца ў «дэйкэа» адрозна 160 дзедзям, а не 65, як зараз.

Сёння «дэйкэа» ўніверсітэта мае спіс студэнтаў, якім давядзецца чакаць тут месца для сваіх дзяцей каля двух з паловай гадоў. Ёсць у яго таксама падтрымка выкладчыкаў і супрацоўнікаў, чаканне якіх можа цягнуцца яшчэ тры з паловай ці нават чатыры гады.

Па папярэдніх даных, новыя збудаванні для «дэйкэа» будуць каштаваць каля 1,5 мільёна долараў, але такія сродкі пакуль не знойдзены.

«Апошняе, што мы можам зрабіць, — гаворыць Дана Макдугал, — яшчэ больш павялічыць плату за знаходжанне дзіцяці ў «дэйкэа», але тады яна стане проста астранамічнай. Бо і зараз гэта дорага для студэнта — 369 долараў за кожны месяц.

Камісія па фінансавай дапамозе згодна, што ўніверсітэту неабходны добры «дэйкэа», асабліва маладым супрацоўнікам і студэнтам. І зараз шукае магчымасці знайсці новыя плошчы для «дэйкэа» за межамі студэнцкага гарадка.

А тым часам сённяшні «дэйкэа» будзе заставацца на сваёй абмежаванай плошчы ў падвале Маківэн-хола...

Лоры МАНТГАМЭРЫ.

ЗДЗІЎЛЯЙЦЕСЯ!

Вы хочаце зазірнуць у вочы чортападобнай жанчыне, убачыць снежнага чалавека і пазнаёміцца з класіфікацыяй лятаючых талерак?

Тады спяшайцеся ў Траецкае прадмесце, у Дом прыроды. Выстаўка, што зараз дзейнічае там, дасць магчымасць бліжэй пазнаёміцца са з'явамі, якія даўно хваляюць чалавечы розум, але вывучэнне якіх ідзе вельмі марудна. Верыць ці не верыць таму, што ўбачыце, — ваша справа, а вось адмаўляцца, думаю, не стоіць.

С. ГРЫЦ.
Фота АУТАРА.

БЕЛАРУСКИ УНИВЕРСИТЕТ

Цана 2 кап.
Мінская паліграфічная фабрыка
«Чырвоная зорка» МВП
імя Я. Коласа.

26 КРАСАВІКА
Зак. 2012.
Т. 2000 экз.

220080, Мінск-80, УНІВЕРСІ-
ТЭЦКІ ГАРАДОК, ВУЛ. БАБ-
РУЙСКАЯ, 9, ПАВЕРХ 4,
ПАКОІ 74-75.
Тэл. 68-27.

Рэдактар
М. Г. ЗАГОРСКАЯ.